

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології

Науковий журнал
Виходить десять разів на рік

Заснований у листопаді 2009 року
№ 6 (60), 2016

CEJSH

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Суми
СумДПУ імені А. С. Макаренка
2016

SUMMARY

Ternavska T. Facilitating effective communication of the future social workers in the study process of practical disciplines.

In the article it is indicated and theoretically proved the facilitating of effective communication of the future social workers in the process of studying the practical disciplines. While working at the article through the following methods were used: theoretical (analysis of the scientific and technical literature on the formation of effective communication to clarify the level of implementation of the problem and to determine the conceptual and categorical apparatus; systematization of theoretical and experimental data on the content, methods and forms of education – to identify areas of facilitating of effective communication of the future social workers in the study of practical disciplines, generalization and forecasting while formulating the conclusions and feasibility of use perceptiveness of technologies of forming effective communication in learning practical disciplines) and empirical (teacher observation of cognitive activity and communication skills of students in the study of their practical disciplines).

It is stated that successfulness and quality of a good shaped cognitive activity is mostly dependent on the interaction efficiency, creating effective communication conditions. The major conditions that facilitate the effective communication and cognitive activity are democratic relations between the participants of the educational process while studying practical disciplines.

For successful learning of any discipline, in which the basis for an effective communication is created it is necessary to organize favorable conditions for training activities, mutual productive activity, pedagogical optimism, objective control of knowledge and effective learning technologies. The facilitation of skills and abilities of effective communication for future social workers is conducted by mastering the techniques and technologies of communication by participation in dialogues and discussions, playing case situations, resolving conflicts and contradictions in the presentation of creative projects. Most of the time it is preferable to pay attention for practical use and implementation of students' knowledge, avoiding monotone lectures by the teacher will enhance the productivity of each class, each discipline and will be an important achievement for the training of future professionals.

Key words: communication, effective communication, communicative competence, facilitation of cognitive activity, practical course, effective learning technology, social workers, social pedagogy.

УДК [371.124:7.071.2:001] (477)

Вікторія Тушева

Харківський національний
педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
orcid iD 0000-0002-9451-0532

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЧНО-ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглянуто питання щодо технологічного механізму науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики, що виступає в якості інваріантного ядра, представляє дослідницький інструментарій, технологію наукового пізнання, які детерміновані існуючим науковим стилем педагогічного товариства, сформованою професійно-педагогічною культурою майбутнього вчителя-дослідника-музиканта і потребують поєднання з емоційно-образним і художнім осягненням музичного мистецтва.

Ключові слова: науково-дослідницька культура майбутнього вчителя музики, технологічно-діяльнісний компонент, дієво-операційний і змістовий аспекти науково-дослідницької діяльності, музично-педагогічне дослідження, етапи дослідження, фази дослідження: проектування, технологічна та рефлексивна.

Постановка проблеми. Ситуація, що склалася у вищій музично-педагогічній освіті, яка характеризується посиленням гностично-когнітивних процесів, розширенням дослідницького й науково-методологічного компонентів, вимагає створення умов для інтеграційного поєднання теоретичного знання і педагогічного, мистецького досвіду, методів наукового і художнього пізнання у професійній підготовці майбутніх учителів музики, умов, які ведуть до поглибленого, багатовекторного осягнення освітньо-педагогічних процесів і явищ, їх системного вивчення.

Аналіз передового світового і вітчизняного педагогічного досвіду з проблеми дослідження, результатів вивчення й діагностування рівня науково-дослідницької культури майбутніх учителів музики у вищій педагогічній школі свідчить про не сформованість ціннісно-сміслового ставлення до наукового (педагогічного, мистецтвознавчого) знання й наукового мислення як життєво необхідного придбання і «всепланетного явища» (В. І. Вернадський), умінь володіти дослідницькими технологіями і стратегіями, працювати з понятійно-категоріальним апаратом загальної і музичної педагогіки, концептуалізувати знання, відслідковувати зв'язки між доцільно спланованими педагогічними впливами і їх результатами тощо.

Аналіз актуальних досліджень. Питання загальнонаукової та методологічної підготовки студентів у вищих навчальних закладах розглядалися у роботах В. П. Андрущенко, Г. О. Балла, О. В. Бережнкової, В. К. Буряка, С. У. Гончаренка, В. І. Загвязинського, І. О. Зимньої, М. О. Князян, В. В. Краєвського, В. А. Кушніра, О. М. Микитюка, О. М. Новикова, В. М. Полонського, В. А. Семиченко, Л. О. Сущенко, О. С. Цокур та ін.

У музичній педагогіці проблема формування науково-дослідницької культури вчителя (окремі її аспекти) була започаткована в роботах Е. Г. Абдулліна, Н. А. Сегеди, О. П. Щолокової (методологічний аспект дослідницької діяльності вчителя музики, викладача мистецьких дисциплін), Л. Г. Арчажнікової, О. М. Олексюк (дослідницький компонент у професійній підготовці вчителя музики), Г. М. Падалки (методи науково-педагогічного керівництва підготовкою магістерської роботи), Г. Ю. Ніколаї, О. П. Рудницької (наукове дослідження як дидактична категорія в мистецькій освіті), В. Ф. Орлова, О. М. Отич, Т. Й. Рейзенкінд, О. Я. Ростовського (досвід учителя музики в оволодінні дослідницькими технологіями в межах поліхудожньої і науково-пізнавальної діяльності). Питання щодо дослідницьких умінь і якостей майбутніх учителів музики висвітлювалися в дисертаційних дослідженнях В. А. Лісового і М. І. Фалько.

Проте питання, що розкривають теоретичні і методичні основи формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики, зокрема її технологічно-діяльнісний компонент, потребують спеціальної наукової рефлексії.

Мета статті – дослідити проблему формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів-музикантів. **Завдання** – розкрити й дати характеристику технологічно-діялісному компоненту означеної культури в умовах вищої педагогічної школи.

Виклад основного матеріалу. Осмислення культурологічних, наукознавчих, психолого-педагогічних і мистецтвознавчих джерел із проблеми дослідження уможливило визначити *науково-дослідницьку культуру майбутнього вчителя музики* (НДК МВМ) як динамічну, інтегровану якість особистості, що виявляється у здатності до аналітико-синтетичної, індуктивно-дедуктивної мисленневої діяльності й емоційно-образного осягнення музичного мистецтва, втілення наукового і художньо-естетичного, музично-педагогічного ідеалу в дослідницький пошук, застосування наукових (педагогічних і мистецтвознавчих) знань у педагогічній діяльності в якості науково-теоретичної (пояснювальної) та конструктивно-технологічної (перетворювальної) функції. Відповідно до логіки наших міркувань, на основі культурологічного підходу виокремлено структурно-компонентний склад науково-дослідницької культури майбутніх учителів музики: аксіологічно-орієнтаційний, технологічно-діялісний, особистісно-когнітивний та креативний компоненти.

Розкриваючи технологічний феномен у контексті науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики, ми виділяємо такі поняття, як «технологія» і «спосіб діяльності», відслідковуючи їх взаємодію. Характеристики технологічної взаємодії розглядаються як такі, що мають визначне значення у процесі відтворення діялісних структур, і це дозволяє говорити про спосіб діяльності, що втілюється в конкретній технології і визначається рівнем науково-дослідницької культури особистості. У цьому контексті постає питання про виділення певних способів реалізації й розгортання науково-дослідницької діяльності, її іманентного механізму, тобто технології.

Діялісна концепція дозволяє розглядати технологічно-діялісний компонент НДК МВМ як такий, що відображає способи (методи, прийоми, процедури, алгоритми, схеми, норми, стандарти, логіку дослідження) одержання наукових знань і дає уявлення про організацію дослідницького процесу й виконання у визначеній послідовності дослідницьких дій, що у своїй сукупності (системі) створюють технологію науково-дослідницької діяльності, яка відповідає певній культурі та «науковому менталітету». У цьому аспекті розвиток науково-дослідницької культури можна трактувати як еволюцію технологічного інваріанту науково-дослідницької діяльності,

форми виявлення якого диктуються когнітивним стилем епохи, який детермінує технологічний спосіб виробництва наукового знання на рівні методології. Науково-дослідницька діяльність виступає як спосіб буття науково-дослідницької системи суспільства, що демонструє ступінь розвиненості держави, і як спосіб соціокультурного відтворення особистості вчителя, зокрема музики.

Оскільки культура виявляється у відповідній діяльності, представляється доцільним визначити технологію науково-дослідницької діяльності, яка, на наш погляд, має представляти своєрідний механізм її керування, відобразити інтегративний, багатовекторний процес її розгортання і впливати на якісні та кількісні характеристики. В основі розробленої технології науково-дослідницької діяльності має бути покладена ідея її цілісності й системності, основними властивостями якої є внутрішня упорядкованість, узгодженість і взаємодія всіх її складових, взаємозв'язок між дослідницькими діями, який веде до вдосконалення всієї дослідницької системи. У цьому сенсі технологію науково-дослідницької діяльності вчителя музики як дослідника вважаємо доцільним інтерпретувати як оптимальний спосіб організації та керівництва музично-педагогічним дослідженням.

З огляду на сучасні вимоги до реалізації технології науково-дослідницької діяльності, яка вибудовується на основі принципу доповнення, тобто взаємодії та взаємодоповнення таких дихотомій, як «репродуктивне – творче», «логічне – емоційне», необхідно говорити про гармонійне поєднання технологічного і творчого підходів у здійсненні дослідницького пошуку. Технологічність передбачає знання способів і алгоритмів цієї діяльності, що забезпечують її оптимальність, ефективність, інтенсивність. В основі творчої компоненти лежить продуктивний процес створення нових задумів, ідей, концепцій, їх вибудовування у логічний ряд доказів та висновків. Тому можна стверджувати, що в реальному процесі дослідницького пошуку не можливо відокремити норму від креативності, оскільки вони знаходяться в рухомій взаємодії.

Особливого значення набуває творчий підхід у реалізації дослідницьких стратегій у галузі музично-педагогічної освіти, оскільки головною її домінантою є художньо-естетична і духовно-творча. У цьому контексті дослідницький пошук учителя музики необхідно розглядати як такий, що детермінований, з одного боку, науковими нормами, цінностями й методологічними орієнтирами, з іншого боку, – вимогами і завданнями музично-педагогічної освіти, її змістом.

Для вчителя-дослідника-музиканта володіння технологією науково-дослідницької діяльності можливе за умов застосування механізмів наукової творчості на рівні теоретичного обґрунтування наукової проблеми і педагогічної, художньої творчості на рівні проектування й розробки

авторських педагогічних технологій, організаційно-методичних умов їх застосування і впровадження в музично-педагогічну практику. Таке творче ядро науково-дослідницької діяльності має виявлення в розробленій концепції дослідження, якій підпорядковуються всі дії і розміркування вчителя музики як дослідника.

Як свідчить аналіз наукових джерел [1, 6], у вивченні поняття «технологія» сформувалося два напрями: перший – передбачає визначення дій та операцій, основних процедур, методики й алгоритмів діяльності; другий – фіксує організацію діяльності, її етапи і логіку вибудовування.

Отже, ґрунтуючись на цих позиціях, зробимо висновок, що технологія науково-дослідницької діяльності включає два взаємопов'язаних аспекти: подрібнення за діями та операціями (*дієво-операційний аспект*) і подрібнення поетапне, тобто логіка дослідження, змістове наповнення кожного етапу (*змістовий аспект*).

Як відомо, у структурі діяльності домінувальна роль належить діям, які розглядаються як процес, що підпорядкований досягненню певного результату, який існує у формі мети. Окрім свого інтенціонального аспекту (що має бути досягнуто), дія має і свій операційний аспект (як, яким способом це може бути отримано), який визначається не самою метою, а об'єктивно-предметними умовами її досягнення. Оскільки способи здійснення дії, тобто операції, є результатом перетворення дії, то діяльність реалізується через дії. При цьому дія має відповідати меті, а операції – умовам.

Для обґрунтування авторської позиції щодо технологічного механізму науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики ми звертаємося до теоретичних положень О. М. Леонтьєва, С. Л. Рубінштейна про зв'язок зовнішніх та внутрішніх (розумових) дій [4]. Важливо акцентувати увагу на розгляді дослідницьких дій крізь призму внутрішніх процесів, а саме процесів свідомості. Здійснення науково-дослідницької діяльності, як і будь-який інший вид діяльності, характеризується усвідомленістю й цілеспрямованістю і припускає активне застосування таких розумових дій (операцій), як аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, пояснення, моделювання, програмування тощо. Однак реальними одиницями діяльності є не дії самі по собі, а й різноманітні «цілісні діяльності», що визначає підхід до науково-дослідницької діяльності як до «... цілісності, а не просто сукупності дій» (О. М. Леонтьєв).

Отже, дієво-операційний аспект технології науково-дослідницької діяльності вчителя, зокрема музики, виявляється у формуванні його дослідницьких умінь, які свідчать про ступінь оволодіння досвідом науково-дослідницької діяльності, що детермінований об'єктивними й суб'єктивними (внутрішніми) факторами. Дослідницькі дії та операції підпорядковані структурі педагогічного дослідження і визначають міру інтеграції та персоналізації особистості вчителя музики в науково-

дослідницькій діяльності. У музичній педагогіці проблемі формування дослідницьких умінь студентів – майбутніх учителів були присвячені роботи А. Г. Болгарського, О. В. Єременко, В. А. Лісового, Г. Ю. Ніколаї, О. М. Олексюк, Г. М. Падалки, О. П. Рудницької, М. І. Фалько та ін.

З метою розкриття *змістового аспекту* технології науково-дослідницької діяльності вважаємо доцільним звернутися до поняття «педагогічне дослідження», яке розглядається вченими (С. У. Гончаренко, В. І. Загвязинський, В. В. Краєвський, В. М. Полонський, М. М. Скаткін та ін.) як процес і результат науково-пізнавальної діяльності, спрямованої на одержання нових знань про закономірності освіти, її структуру та механізми, зміст, принципи й технології.

Підсумовуючи результати аналізу, висунемо таке визначення поняття «музично-педагогічне дослідження»: це процес і результат отримання й продукування нових (суб'єктивних і об'єктивних) знань, який забезпечується сукупністю методів наукового, художнього пізнання і спрямований на розв'язання теоретичних і практичних завдань у галузі музично-педагогічної освіти з метою підвищення її ефективності; спосіб збагачення соціокультурного і професійно-особистісного досвіду вчителя музики як дослідника. Реалізація музично-педагогічного дослідження здійснюється в русі загальних вимог до науково-педагогічних досліджень.

Музично-педагогічне дослідження передбачає володіння технологією науково-дослідницької діяльності як своєї виконавчої системи, певними науковими методами в поєднанні з художніми способами осмислення музично-педагогічної дійсності, розробку необхідних новітніх педагогічних і мистецьких методів, методик, технологій як засобів розв'язання науково-педагогічних проблем, що досліджуються. Об'єкт музично-педагогічного дослідження лежить у площині мистецької, музично-педагогічної освіти, творчо-естетичного і поліхудожнього виховання й передбачає висвітлення історичних, методологічних, теоретичних, методичних, праксеологічних аспектів дослідження.

Характерною ознакою музично-педагогічного дослідження стає його *інтегративність і міждисциплінарність*, які уможливають процеси синтезування на рівні знань, а також педагогічних технологій. Інтегративна сутність змістових характеристик дослідницьких музично-педагогічних стратегій виявляється у глибокому проникненні в сутність музично-освітніх, мистецьких явищ і пошуку загальних закономірностей, широкому застосуванню універсальних методів і засобів наукового дослідження в єдності. Принцип інтеграції в музично-освітньому процесі як провідного в педагогічному цілепокладанні, визначенні змісту поліхудожньої освіти і виховання, забезпечує напрям на міжпредметний зв'язок у розробці інтегрованих курсів, цілісне осягнення мистецької дійсності засобами проведення аналогій і паралелей між різними видами мистецтва, виявлення

взаємодії функцій музичного мистецтва і педагогічних умов їх реалізації з метою формування поглибленого художнього світовідчуття і світовідношення.

Мисленнева діяльність майбутнього вчителя музики як дослідника опосередковується як зовнішніми (соціокультурними, педагогічними, мистецькими), так і внутрішніми (методологічною свідомістю, науковим світоглядом, науково-художнім світорозумінням) факторами. Особливістю мисленневої діяльності вчителя-дослідника-музиканта стає поєднання різних способів наукового пізнання як реалізації наукових методів, оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом музичної педагогіки як наукового фундаменту педагогічних моделей (стратегій) і способів художнього пізнання, що звернені до пошуку художніх образів та виявляються в конкретно-чуттєвій, естетично визначеній формі.

Змістовий аспект технології науково-дослідницької діяльності, питання щодо логіки, етапів наукового дослідження, їх послідовності знайшли своє висвітлення в роботах В. І. Загвязинського, І. А. Зимньої, І. М. Ільсова, В. Д. Симоненка, В. О. Сластьоніна, І. В. Усачової та ін. Так, у наукових концепціях В. О. Сластьоніна і В. Д. Симоненка [8] алгоритм дослідження пов'язується з виявленням його рівнів, які демонструють шлях пізнання від емпірично-гіпотетичного до теоретико-прогностичного вивчення об'єкту. Підкреслюється, що до *емпіричного етапу* дослідження належить отримання функціонального уявлення про об'єкт та висунення гіпотези дослідження (збір емпіричних матеріалів); *гіпотетичного* – розв'язання протиріч між фактичними уявленнями про об'єкт дослідження і необхідністю осягнути його сутність (обробка та аналіз емпіричних матеріалів); *теоретичного* – подолання протиріч між функціональними та гіпотетичними уявленнями про об'єкт дослідження та потребою в їх системному вивченні (висунення теоретичних положень та теорій); *прогностичного* – розв'язання протиріч між отриманими уявленнями про об'єкт дослідження як цілісного утворення та необхідністю передбачення його розвитку в нових умовах (розробка науково-методичних рекомендацій).

В Енциклопедії освіти під редакцією В. Г. Кремня поняття «дослідницька діяльність учнівської молоді» розкривається з позицій поетапного здійснення дослідження, тим самим підкреслюється технологічна сутність (основа) цієї діяльності. Отже, за визначенням, що наводиться в енциклопедії, дослідницька діяльність учнівської молоді – це діяльність, яка безпосередньо пов'язана з вирішенням творчого, дослідницького завдання, що не має наперед відомого результату (у різних галузях науки, техніки, мистецтва) та передбачає етапи, характерні для наукового дослідження (визначення проблеми, ознайомлення з літературними джерелами та їх опрацювання, формулювання гіпотези дослідження, власне проведення дослідження, аналіз його результатів і

остаточне узагальнення, формулювання висновків, конкретна робота учнів за результатами здійсненого дослідження [3, 236].

Осмилюючи вище викладене, можна стверджувати, що технологічно-діяльнісний компонент НДК МВМ представляє єдиний механізм, що забезпечує виконання сукупності *дослідницьких задач*, розв'язання яких пов'язане з цілепокладанням, плануванням, аналізом, оцінкою й коректуванням наукового знання. У загальному вигляді задачу можна охарактеризувати як таку наперед прийнятну схему (план, програму) цілеспрямованих дій, яка дозволяє отримати заплановані результати. Задача передбачає конкретні цільові установки, вихідні умови, систему дій, що контролюються, та засоби, необхідні для її розв'язання. Поняття «задача» найбільш глибоко виражає сутнісну властивість усіх видів цілеспрямованої діяльності людини, особливо в такій соціальній сфері людської діяльності, як наука.

Отже, музично-педагогічне дослідження представляє єдиний комплекс взаємопов'язаних дослідницьких задач, спрямованих на розв'язання конкретної музично-педагогічної проблеми, процес створення теоретичної, методичної і практичної моделі формування педагогічного, мистецького феномену, що вивчається, і вимагає володіння поняттєво-категоріальним апаратом саме музичної і ширше мистецької педагогіки, тезаурусом мистецької філософії, мистецької дидактики, мистецької антропології, педагогічної аксіології тощо.

Як відомо [7], реалізація технології науково-дослідницької діяльності знаходить своє виявлення на різних рівнях ієрархії: *стратегічному, тактичному, операційному*. Так, на стратегічному рівні відбувається осмислення, теоретичне обґрунтування подальшого практико-орієнтованого розвитку дослідження; на тактичному – розвивається антиципація, що дозволяє передбачати результат дослідницьких дій, проектувати, програмувати діяльність; опановуючи технологію на операційному рівні, дослідник засвоює ті дії, операції, без яких науково-дослідницька діяльність не може бути здійснена, зокрема, дії пошукові, рефлексивні й дослідницькі. Наведена ієрархія дозволяє підійти до розуміння сутності дослідницької технології, усвідомити етапи й механізми розгортання цього процесу з боку суб'єкта діяльності.

Ми пропонуємо *технологічний цикл науково-дослідницької діяльності майбутнього вчителя музики* вибудовувати в певній часовій послідовності за фазами, стадіями і етапами (назви такої градації запозичені з праць щодо системного аналізу). Завершеність циклу науково-дослідницької діяльності визначається такими фазами-етапами:

- *фаза проектування* (цілевизначення), результатом якої є вибудована модель створюваної системи (науково-дослідницької діяльності) та план її реалізації;

- *фаза технологічна* (цілевиконання), результатом якої є реалізація системи;

- *рефлексивна фаза*, представлена у вигляді оцінювання системи, що досліджується.

Перша фаза – проектування дослідження – здійснюється за загальною для всіх досліджень схемі: задум – виявлення протиріч – постановка проблеми – формулювання його мети – визначення об'єкту та предмету дослідження – побудова гіпотези – визначення завдань дослідження – методів дослідження – виявлення логічної структури дослідження (планування дослідницького пошуку) – створення моделі дослідження.

Логіка другої, технологічної, фази дослідження може бути вибудована тільки в самому загальному вигляді, оскільки визначається змістом конкретного дослідження, яке є унікальним за своєю сутністю. Стадія оформлення результатів включає апробацію результатів, літературне оформлення роботи.

Третя фаза – рефлексивна – передбачає оцінювання й самооцінювання результатів з боку дослідника. Виділення окремо рефлексивної фази є умовним, оскільки зіставлення, співвіднесення, аналізування отриманих результатів, їх уточнення й коригування, що виявляється в самоконтролі, критичному оцінюванні результатів дослідження, широті їх застосування на практиці, є перманентним процесом.

Отже, технологічний цикл науково-дослідницької діяльності має вибудовуватися за заздалегідь створеною моделлю, розробленою концепцією дослідження, що підкреслює важливість наукового передбачення. При цьому технологічний механізм відображає відношення між знаннями та предметною формою діяльності, що має два переходи: по схемі дедукції – практичне цілепокладання (проект, план) та індукції – пізнавальна рефлексія, що розглядається як необхідна умова вдосконалення практичної діяльності.

Осмислюючи вище викладене, можна стверджувати, що технологічно-діяльнісний компонент науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики вибудовується як система, завдяки послідовним діям як *по горизонталі* (фази дослідження: проектування, технологічна та рефлексивна), так і *по вертикалі* (рівні дослідження: стратегічний, тактичний, операційний).

Таким чином, технологічно-діяльнісний компонент НДК МВМ пропонуємо розглядати в якості інваріантного ядра, що представляє дослідницький інструментарій, технологію наукового пізнання, які детерміновані існуючим науковим стилем педагогічного товариства, сформованою професійно-педагогічною культурою майбутнього вчителя-дослідника-музиканта і потребують поєднання з емоційно-образним і художнім осягненням музичного мистецтва. У залежності від рівня сформованості

науково-дослідницької культури як особистісного феномену, її технологічний механізм наповнюється відповідним змістом і охоплює весь спектр методів, операцій і дій наукового пізнання, що ускладнюються й урізноманітнюються у процесі дослідницького музично-педагогічного пошуку.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, нами розглянуто деякі питання щодо складноструктурованого технологічно-діяльнісного компоненту НДК МВМ, який характеризується цілісністю й системністю, спрямований на виконання сукупності дослідницьких задач, важливою ознакою якого є поєднання наукової, педагогічної і мистецької творчості.

Обраний нами напрям дослідження має продовження у вивченні особливостей технологічно-діяльнісного компоненту науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гусарова Е. Н. Современные педагогические технологии : учебно-методическое пособие для студентов и преподавателей вузов культуры и искусства / Е. Н. Гусарова. – М. : АПК и ППРО, 2005. – 176 с.
2. Загвязинский В. И. Исследовательская деятельность педагога : учебное пособие для студентов высших педагогических заведений / В. И. Загвязинский. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 176 с.
3. Кремень В. Г. Науково-дослідна робота // Енциклопедія освіти ; Академія педагогічних наук України ; гол. редактор В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 554.
4. Леонтьев А. Н. Лекции по общей психологии : учебное пособие для вузов по специальности «Психология» / под ред. Д. А. Леонтьева, Е. Е. Соколовой. – М. : Смысл, 2000. – 512 с.
5. Лісовий В. А. Формування у майбутніх учителів музики дослідницької позиції у здійсненні професійної діяльності : автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. А. Лісовий ; Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Одеса, 2003. – 20 с.
6. Монахов В. М. Введение в теорию педагогических технологий : монография / В. М. Монахов. – Волгоград : Перемена, 2006. – 319 с.
7. Новиков А. М. Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении / А. М. Новиков. – М. : Педагогическое общество России, 2008. – 184 с.
8. Общая и профессиональная педагогика : учебное пособие для студентов педагогических вузов / под ред. В. Д. Симоненко. – М. : Вентана-Граф, 2006. – 368 с.
9. Падалка Г. М. Методичні засади науково-педагогічного керівництва підготовкою магістерської роботи / Г. М. Падалка // Теорія і методика мистецької освіти : зб. наук. праць / ред. коллег. О. П. Щолокова та ін. – К. : НПУ, 2003. – Вип. 4. – С. 12–17.
10. Тушева В. В. Формування науково-дослідницької культури майбутнього вчителя музики в процесі професійної підготовки : теорія і практика : монографія / В. В. Тушева ; УМО НАПН України. – Харків : Майдан, 2015. – 450 с.

REFERENCES

1. Husarova, Ye. N. (2005). *Sovremennye pedahohicheskie tekhnolohii [Modern pedagogical technologies]*. M.: APK i PPRO. (In Russian).
2. Zahviazinskii, V. I. (2006). *Issledovatel'skaia deiatel'nost' pedahoha [Research activity of a teacher]*. M.: Akademiia. (In Russian).

3. Kremen', V. H., (2008). Naukovo-doslidna robota [Research work]. In V. H. Kremen' (Ed.), *Entsiklopedia osvity* (p. 554). K.: Yurinkom Inter. (In Ukrainian).
4. Leont'ev, A. N., Sokolova Ye. Ye. (Eds.). (2000). *Lektsii po obshchei psikhologii* [Lectures on general psychology]. – M.: Smysl. (In Russian).
5. Lisovyi, V. A. (2003). *Formuvannia u maibutnikh uchyteliv muziky doslidnyts'koi pozytsii u zdiisnenni profesiinoi diial'nosti* [Formation in future music teachers of the research position in professional activity] (PhD thesis). Odesa. (In Ukrainian).
6. Monakhov, V. M. (2006). *Vvedenie v teoriuu pedahohicheskikh tehnolohii* [Introduction in the theory of pedagogical technologies]. Volhohrad: Peremena. (In Russian).
7. Novikov A. M. (2008). *Nauchno-esperimental'naia rabota v obrazovatel'nom uchrezhdenii* [Research-experimental work in the education institution]. M.: Pedahohicheskoe obshchestvo Rossii. (In Russian).
8. Simonenko, H. M. (Ed.). (2006). *Obshchaia i professional'naia pedahohika* [General and professional pedagogy]. M.: Ventana-Hraf. (In Russian).
9. Padalka H. M. (2003). *Metodychni zasady naukovo-pedahohichnoho kerivnytstva pidhotovkoiu mahisters'koi roboty* [Methodological foundations of scientific-pedagogical guidance of master's thesis preparation]. *Teoriia i metodyka mystets'koi jsivity*, 4, 12–17. (In Ukrainian).
10. Tusheva V. V. (2015). *Formuvannia naukovo-doslidnyts'koi kul'tury maibutn'oho vchytelia muzyky v protsesi profesiinoi pidhotovky: teoriia i praktyka* [Formation of the research culture of the future music teacher in the process of professional training: theory and practice]. Kharkiv: Maidan. (In Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Тушева В. Характеристика технологически-деятельностного компонента научно-исследовательской культуры будущего учителя музыки.

В статье рассмотрен вопрос относительно технологического механизма научно-исследовательской культуры будущего учителя музыки, который выступает в качестве инвариантного ядра, представляет исследовательский инструментарий, технологию научного познания, которые детерминированы существующим научным стилем педагогического общества, сформированной профессионально-педагогической культурой будущего учителя-исследователя-музыканта и сочетаются с эмоционально-образным и художественным постижением музыкального искусства.

Ключевые слова: научно-исследовательская культура будущего учителя музыки, технологически-деятельностный компонент, действенно-операциональный и содержательный аспекты научно-исследовательской деятельности, музыкально-педагогическое исследование, этапы исследования, фазы исследования: проектирования, технологическая и рефлексивная.

SUMMARY

Tusheva V. Description of technological component of the research culture of the future music teacher.

In the article the question of the relative technological mechanism of the research culture of the future music master, that comes forward as an invariant core, presents a research tool, a technology of scientific cognition, is considered in the article, that is determined by existent scientific style of pedagogical society, formed professional-pedagogical culture of a future teacher, researcher, musician and combined with the emotionally-vivid and artistic understanding of musical art.

The comprehension of cultural, psychological, pedagogical and study of art sources on the issue of research made it possible to define research culture of the future music master as a

dynamic, integrated quality of a personality that appears in a capacity for analytical, inductive-deductive intellection and emotionally vivid understanding of musical art, embodiment of a scientific-artistic, aesthetic, musical, pedagogical ideal in the research, application of scientific (pedagogical and study of art) knowledge in pedagogical activity as well as theoretical (explanatory) and structurally-technological (converting) function. In accordance with logic of our reasoning on the basis of cultural approach technological, personality and creative components of axiology of research culture of the future music masters are outlined.

Activity conception allows to examine the technological component of the research culture of the future music master as such, that represents the methodology (methods, receptions, procedures, algorithms, charts, norms, standards, research logic) of receipt of scientific knowledge and gives an idea about organization of research process and implementation in the certain sequence of research executions, that in the totality (to the system) create technology of research activity, that corresponds to a certain culture and "scientific mentality".

The special value is acquired by creative approach in realization of research strategies in the sphere of musical and pedagogical education, as well as its main dominants – artistic, aesthetic and spiritual, creative. In this context the research activity of the music master must be examined as such, that is determined, on the one hand, by scientific norms, values and methodological reference-points, on the other hand, – by requirements and tasks of musical, pedagogical education, by its maintenance.

Key words: *research culture of a future music master, technological component, effectively-operational and content aspects of research activity, musical, pedagogical research, stages of research, research phases: planning, technological and reflection.*